

MEISTER ECKHART

Benedictus Deus
(tratate și predici)

Ediția a II-a

Traducerea lucrărilor:

Dan Dumbrăveanu și Victoria Comnea (Tratatele)

Stela Tinney (Predicile)

EDITURA HERALD
București

Cuprins

Cuvânt-înainte	9
----------------	---

TRATATE

Învățăături spirituale (<i>REDEN DER UNTERWEISUNG</i>)	19
1. Despre adevărata supunere	21
2. Despre cea mai înfocată rugăciune și despre lucrarea cea mai nobilă	23
3. Despre cei care nu se abandonează, plini de voință proprie	24
4. Despre folosul abandonului ce trebuie împlinit înăuntru și în afară	26
5. Ia aminte în ce fel devin bune firea și temeiul omului	27
6. Despre detașarea și despre posesia lui Dumnezeu	28
7. Cum trebuie să-și îplinească omul lucrarea sa într-un mod cât mai rațional	32
8. Despre râvna neîncetată în cea mai înaltă creștere	34
9. În ce fel aplecarea spre păcat poate fi oricând folositoare omului	35
10. În ce fel voința poate totul, și în ce fel toate virtuțile se află în voință, câtă vreme aceasta este dreaptă	37
11. Despre ceea ce omul trebuie să facă atunci când este lipsit de Dumnezeu sau când Dumnezeu se ascunde	41

12. Despre păcate. Cum trebuie să se poarte cineva când este în păcat	44
13. Cele două feluri de căință	46
14. Despre adevărata încredere și despre nădejde	48
15. Despre cele două feluri de încredințări cu privire la viața veșnică	49
16. Despre adevărata nevoie și despre viața preafericită	51
17. Despre felul în care omul trebuie să-și păstreze liniștea, când nu se simte îndemnat către lucrarea pe care Hristos și mulți sfinți au împlinit-o, și despre cum trebuie să-l urmeze pe Dumnezeu	53
18. În ce fel trebuie omul să primească, după împrejurări, bucate alese, veșminte bogate și tovarăși veseli, spre care-l împing obiceiurile firești	56
19. De ce uneori Dumnezeu îngăduie ca oamenii cu adevărat buni să fie împiedicați să-și săvârșească lucrările lor bune	58
20. Despre trupul Domnului nostru care trebuie să fie primit adeseori, în ce fel și cu ce cucernicie	59
21. Despre râvnă	64
22. Despre cum trebuie să-l urmezi pe Dumnezeu și despre felul drept de a lucra	69
23. Despre lucrările din lăuntru și despre cele din afară	72

Cartea Consolării Divine

<i>(DAS BUCH DER GÜTTLICHEN TRÖSTUNG)</i>	79
I	81
II	86
III	116

Despre Omul Nobil (<i>VOM EDLEN MENSCHEN</i>)	120
--	-----

Despre detașare (<i>VON ABEGESCHIEDENHEIT</i>)	132
---	-----

PREDICI

Notă introductivă	149
1. <i>Intravit Iesus in templum et coepit eicere vendentes et ementes...</i>	153
2. <i>Intravit Iesus in quoddam castellum et mulier quaedam, Martha nomine, excipit illum in domum suam</i>	160
3. <i>Nunc scio vere, quia misit Dominus angelum suum</i>	166
4. <i>Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est</i>	169
5. <i>Iusti vivent in aeternum</i>	175
6. <i>Populi eius qui in Te est, misererebis</i>	181
7. <i>Quasi stella matutina in medio nebulae et quasi luna plena in diebus suis lucet et quasi sol refulgens, sic iste refulsit in templo dei</i>	184
8. <i>Qui audit me</i>	191
9. <i>Surge illuminare Ierusalem</i>	198
10. <i>Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere regnum et reverti</i>	202
11. <i>Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide pretioso</i>	207
12. <i>Qui odit animam suam in hoc mundo...</i>	212
13. <i>Adolescens, tibi dico: surge</i>	216
14. <i>Sta in porta domus domini et loquere verbum</i>	219
15. <i>Unus Deus et Pater omnium</i>	223
16. <i>Ave, Gratia plena...</i>	228
17. <i>Iesus hiez sine jüngern ufgan in ein schiffelin und hiez sie varn übern die wuot</i>	234
18. <i>Sant Paulus sprichet: „intuot iu,” inniget iu Kristum</i>	239
19. <i>Mulier, venit hora et nunc est, quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate</i>	243
20. <i>Praedica verbum, vigila, in omnibus labora</i>	248
21. <i>Ecce ego mitto angelum meu</i>	253

22. <i>Consideravit semitas domus suae</i>	256
23. <i>Sancti per fidem vincerunt regna</i>	262
24. <i>Gaudete in domino, iterum gaudete</i>	264
25. <i>Si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt...</i>	267
26. <i>Stetit Iesus in medio discipulorum et dixit: Pax...</i>	271
27. <i>Vir meus, servus tuus mortus est...</i>	274
28. <i>Iustus in perpetuum vivet</i> <i>et apud dominum est merces eius</i>	278
29. „Blibet in mir!”	282
30. <i>Qui sequitur iustitiam, diligitur a domino. Beati, qui</i> <i>esuriunt, et sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur</i>	286
31. <i>Adolescens, tibi dico: Surge!</i>	292
32. <i>Beatus est, Simon Bar Iona...</i>	297
33. <i>Haec este vita aeterna...</i>	301
34. <i>Spiritus domini replevit orbem terrarum</i>	304
35. <i>Beatus venter, qui te portavit, et ubera, quae suxisti</i>	308
36. <i>Misit dominus manum suam et tetigit os meum</i> <i>et dixit mihi... Ecce constitui te super gentes et regna</i>	317
37. <i>Unser herre underhuop und huop von unden üf siniu ougen</i>	321
38. <i>Maria Magdalena venit ad monumentum</i>	326
39. <i>Vidi civitatem sanctam Jerusalem novam</i> <i>descendentem de caelo a Domino</i>	330
40. <i>Qui mihi ministrat, me sequatur, et ubi ego sum,</i> <i>illic et minister meus erit</i>	335
41. <i>Daniel der wissage sprichet: „wir wolgen dir nach”</i>	339
42. <i>Rodul faptelor tale bune...</i>	345
43. <i>Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est</i> <i>regnum caelorum</i>	350

ANEXE

Bula Papei Ioan al XXII-lea: <i>In Agro Domini</i>	360
Bibliografie selectivă	366

Cuvânt-înainte

Johannes Eckhart, supranumit Meister Eckhart, s-a născut în 1260 în localitatea Hochheim, lângă Gotha, în Turingia, și a murit în anul 1327 la Avignon.

Documentele referitoare la viața lui sunt rare. Descendent din familia nobiliară Hochheim, Eckhart a intrat încă de la o vârstă fragedă în ordinul dominicanilor din Erfurt. După câțiva ani de studii de teologie, filosofie, logică și retorică, este trimis să-și desăvârșească educația la Köln – la celebra școală fondată de Albert cel Mare –, apoi la Strasbourg și Paris.

Între 1294 și 1298 este numit prior provincial al ordinului dominican al Saxoniei și vicar-general în Turingia. În perioada 1302–1304, Eckhart pleacă în Franța, unde obține titlul academic de *magister sacrae theologiae* și devine titular al catedrei Universității din Paris. În anii următori el ocupă diferite funcții în cadrul ordinului dominican din Germania; astfel, în 1307 devine vicar-general al Boemiei, fiind înputernicit să se ocupe de reformarea ordinului dominican și de administrarea nenumăratelor mănăstiri aflate în subordinea sa; cu acest prilej, el înființează trei noi mănăstiri. În anul 1311 este propus să devină superior general al întregii Germanii, însă consiliul superior al ordinului nu confirmă această numire.

Reputația lui Eckhart crește neîncetat și din acest motiv este trimis pentru a doua oară la Paris (1311–1314) pentru a prelua ca-

tedra (dominicană) de teologie, onoare ce fusese acordată doar lui Toma d'Aquino. Este perioada redactării unei părți însemnate din *Questiones* (Dezbateri) și din comentariile latine la Sfânta Scriptură. În perioada 1314–1324 îl găsim la Strasbourg, unde ține numeroase predici în fața comunității laice și religioase (numai dominicanii aveau aici șapte mănăstiri).

Ultima parte a vieții lui Meister Eckhart este întunecată de implicarea sa într-un proces de erezie. În 1326, în baza acuzației de erezie formulată de arhiepiscopul de Köln împotriva lui, un număr de patruzeci și nouă de teze extrase din *Benedictus Deus* (*Cartea consolării divine*), din predicile germane și din lucrările latine sunt supuse unei anchete ecleziastice. Spre a se apăra, Eckhart se adresează direct papei din Avignon, își susține tezele argumentat, se arată dispus să renunțe la ele în cazul în care s-ar dovedi false și retractează anumite cuvinte. În cele din urmă, prin bula *In agro Domini* din 27 martie 1329, Papa Ioan al XXII-lea condamnă douăzeci și opt dintre tezele sale, considerându-le eretice.*

Meister Eckhart se stinge din viață la Avignon, în anul 1329, cu câteva luni înainte de apariția bulei de condamnare.

Meister Eckhart a lăsat o operă vastă, redactată atât în limba latină, cât și în germană. Dacă prin scrierile germane, concepute pentru un public cât mai larg și de un nivel cultural divers, renumele său de mare orator și mistic a crescut considerabil, redescoperirea în anul 1886 a operei sale latine îi arată o fațetă oarecum academică, în care dezvoltările și formulările sunt strict legate de filosofia scolastică. Încercările făcute în epoca modernă de a sistematiza sub aspect cronologic opera eckhartiană au reușit numai în parte. Lucrările ale căror date de apariție sunt considerate certe de către specialiști sunt următoarele:

* A se vedea la sfârșitul acestui volum Bula Papei Ioan al XXII-lea: *In agro Domini*, din 27 martie 1327, în care sunt condamnate 28 de teze ale lui Meister Eckhart.

– 1298 – *I Reden der Unterscheidung, Collatio in Librum Sententiarum* și *Tractatus super Oratione dominicana*.

– 1302–1304 – *Questiones: Utrum in Deo, Utrum intelligere Angeli și Utrum laus Dei*.

– 1311–1314 – *Questiones: Aliquem motum, Utrum in corpore Christi* și *Buch der göttlichen Tröstung*, precum și *predica Vom edlen Menschen*.

– 1314–1315 – *Opus tripartitum* (la care a continuat să lucreze până în 1323).

Opus tripartitum, lucrare concepută de un om ajuns la deplina maturitate a gândirii sale, urma să fie alcătuită din trei părți:

– *Opus propositionum*, ce trebuia să cuprindă paisprezece tratate, în care urmau să fie explicate peste o mie de teze; dintre acestea nu s-a păstrat decât *Esse est Deus*.

– *Opus questionum*, alcătuită după planul *Summei* sfântului Toma d' Aquino.

– *Opus expositionum*, ce urma să prezinte doctrina sa cu privire la Dumnezeu, la raporturile divinității cu sufletul, la har etc., doctrină bazată în special pe comentariile făcute pe marginea unor texte extrase din Vechiul și Noul Testament.

Proiectul a rămas însă neterminat. Fragmentele care s-au păstrat – comentarii la *Facerea*, *Ieșirea*, *Evanghelia după Ioan*, prologul general și prologul la *Opus propositionum*, precum și câteva *Questiones* redactate în perioada pariziană – reușesc totuși să configureze coordonatele misticii sale și originalitatea sa în raport cu gânditorii din epocă.

Opera sa germană este alcătuită din numeroase predici și patru tratate: *Reden der Unterweisung* („Învățăături spirituale”), *Das Buch der göttlichen Tröstung* („Cartea consolării divine”), *Vom edlen Menschen* („Despre omul nobil”) și *Vom Abgeschiedenheit* („Despre detașare”).

De-a lungul timpului s-au făcut o serie de încercări de sistematizare a operei sale:

– Predicile și tratatele scrise în germană au fost publicate de Franz Pfeiffer în *Deutsche Mystiker des XIV. Jahrhunderts*, vol. II, Leipzig, 1857.

– Operele redactate în limba latină au fost publicate de Hans Denifle: *Meister Eckhart lateinische Schriften und die Grundanschauung Lehre*, vol. II, 1886.

– *Questiones* au fost editate de M. Grabmann, *Opera latina M. Eckarti*, Leipzig, 1935.

O sistematizare și un control riguros al autenticității operelor eckhartiene au fost efectuate recent de un colectiv de eminenți specialiști (Konrad Weiss, Josef Koch și alții) care a lucrat sub patronajul Societății germane de cercetări.

Secolul al XIV-lea reprezintă un moment de răscruce, întrucât asistăm atât la apusul sintezei metafizice a scolasticii cât și la apariția primelor lucrări ce prefigurează gândirea modernă.

Opera eckhartiană pare mai degrabă să îmbrățișeze trecutul, căci ea urmărește să împace argumentele mistice ale gândirii franciscane cu exigențele raționale ale tomismului. Sfântul Toma d'Aquino operează deja distincția între adevărul rațiunii și adevărul credinței, iar ultimii scolastici împinseseră la limită această distincție, ajungând la concluzia că rațiunea nu poate accede în domeniul suprasensibil, singura posibilitate de a-L cunoaște pe Dumnezeu rămânând credința.

Plecând de la această atitudine doctrinară, Meister Eckhart nu se mai mulțumește să considere credința drept un produs al unei stări emoționale, ci caută un principiu filosofic care să o valideze. Cum însuși afirmă în comentariul la *Evangelia după Ioan*, intenția sa era de a-și expune doctrina mistică bazându-se pe argumentele naturale (*rationes naturales*) ale filosofilor.

O astfel de căutare presupune, fără îndoială, o supoziție metafizică, pe care Eckhart o găsește în unitatea de esență a omului cu Dumnezeu (*Esse est Deus*).

Concepția lui Eckhart despre Dumnezeu și univers depinde nu numai de speculația teologică și metafizică, ci și de interpretarea

unei experiențe mistice. Asemenea lui Plotin, Eckhart concepe Divinitatea (*Deitas*) ca fiind superioară lui Dumnezeu (*Deus*), așa cum este înțeles în cele trei Persoane ale Sfintei Treimi. Divinitatea, ca Principiu Suprem, este indescrisibilă, despre ea nu se poate spune altceva (teologia negativă) decât că este una, indivizibilă și neschimbătoare; sau, după cum spune Eckhart, *Deitas* este *grund*-ul, *substratum*-ul lui *Deus*.

De-a lungul unui proces etern, Divinitatea se manifestă prin persoanele Sfintei Treimi, între care se stabilesc raporturi de generare. În același fel Eckhart face distincția între străfundul (*grund*) sufletului – numit *scintilla* sau scânteie – și facultățile sufletului. Prin contemplație, adică prin renunțarea la activitățile imaginative și discursive ale vieții conștiente, devine posibil să se atingă acest străfund (*grund*), sufletul dobândind comuniunea cu Dumnezeu.

Nevoia de a da un temei cunoașterii contemplative îl determină pe Eckhart să dezvolte o psihologie foarte complexă, asupra căreia nu vom insista aici. De reținut însă că sufletul, pe toate palierele lui, dobândește o cunoaștere din ce în ce mai profundă, pentru ca, în final, „scânteia” sufletului să ajungă la cunoașterea lui Dumnezeu așa cum este.

Pentru Eckhart, „scânteia” reprezintă nucleul esențial al sufletului însuși, care aparține esenței divine și, ca atare, este necreată și eternă. „Scânteia” sufletului este cea care face posibilă cunoașterea prin contemplație, singura modalitate care îi permite omului să treacă dincolo de domeniul sensibilului, al finitului și să se înalțe în sferele suprasensibilului pentru a ajunge la cunoașterea identității sale cu Dumnezeu.

Pentru a-și putea afirma unitatea de esență cu Dumnezeu, omul trebuie să se elibereze de tot ceea ce înseamnă material, pământesc, finit, cu alte cuvinte trebuie să se elibereze de creatură. Într-o astfel de înălțare mistică sufletul descoperă că este cu adevărat una cu Dumnezeu, însă această unitate ține de esență, și nu de natură, căci Creatorul este divin prin propria sa natură, în timp ce creaturii natura divină îi este dată prin har. Această comuniune mistică cu Dumnezeu face

ca orice dorință să înceteze, dă sufletului pacea absolută și produce starea de beatitudine.

Încă din primele *Questiones*, Eckhart va susține, împotriva lui Toma d'Aquino, că temeiul ființei este cunoașterea (*est ipsum intelligere*), cu alte cuvinte că esența divină este *intelligere* sau „cunoaștere”, teză care a întărit doctrina asemănării esențiale a sufletului cu Dumnezeu. Mai târziu, și în acord cu doctrina tomistă, el pare că revine, afirmând că Dumnezeu este ființă (*esse*). *Esse* este *Deus* în sensul unei ființe absolute, în timp ce creatura este o ființă relativă, întunecată, creată, fiind nimic pe lângă Dumnezeu. *Deus non habet esse*, înseamnă că Dumnezeu este deplinătatea, puritatea și perfecțiunea ființei. Ființa și esența sunt lucruri distincte. Folosind procedee și formule aparținând teologiei negative, aducând în sprijinul său elemente neoplatoniciene și pseudo-dionisiace, Eckhart consideră Ființa absolută a lui Dumnezeu ca metafizică și mistică. Inconsecvența sa nu este decât aparentă, căci, așa cum remarcă E. Gilson: „Eckhart nu a oscilat niciodată în această privință: fiind Înțelepciune, Dumnezeu e pur în raport cu orice altceva, inclusiv de ființă. Nu trebuie să uităm niciodată acest element când interpretăm operele lui Eckhart. Nu înseamnă că Eckhart și-a schimbat gândul, ci că-l exprimă altfel”.

Încercând să valideze credința prin argumente raționale, el critică implicit metoda științei scolastice, a cărei soluție la problemele concrete erau principiile generale, care totuși nu erau explicate, ci presupuse. În viziunea lui Eckhart, metoda scolastică are nevoie de o metafizică axiomatică. În dezvoltarea ideilor sale, Meister Eckhart a vorbit în așa fel încât a ajuns să-i offenseze pe contemporanii săi mai dogmatici. Teza sa referitoare la coesențialitatea creaturii și a Creatorului a fost considerată contrară concepției creaționiste din Sfânta Scriptură, iar teza cu privire la eternitatea sufletului, incompatibilă cu principiul creaționist acceptat de Biserică. Învățătura sa că Dumnezeu creează lumea în același „etern acum”, în care are loc emanația Sfințelor Persoane din Divinitate, poate fi înțeleasă ca im-

* Gilson E., *Filosofia în Evul Mediu*, trad. rom. Ileana Stănescu, Editura Humanitas, București, 1995.

plicând eternitatea lumii, ceea ce intră în conflict cu sensul literal al revelației biblice.

Se cuvine totuși precizat faptul că tezele cele mai îndrăznețe și mai profunde pe care Eckhart le-a susținut sugerează existența unor profunde motive experiențiale care i-au fundamentat în mod temeinic doctrina. Experiența mistică presupune o stare de conștiință în care există atât un sens al iluminării, cât și o lipsă de distincție între obiect și subiect; contemplativul nu mai are o experiență similară cu aceea din percepția comună, în care cel care percepe este distinct de ceea ce este perceput. Prin urmare, dacă misticul leagă experiența sa de Dumnezeu, el este înclinat să vorbească despre o adevărată unire cu Dumnezeu.

Predicator înfocat al trăirii lăuntrice a lui Dumnezeu, Eckhart s-a împotrivit oricărui formalism fariseic. Înălțimea ideilor, puritatea și eleganța expresiei din scrierile și predicile sale, precum și atitudinea sa profund religioasă potențată de un patos cu totul deosebit i-au asigurat o binemeritată faimă în epocă, el fiind supranumit „Sfântul maestru”, „Meister Eckhart care pretutindeni predică adevărul” sau „Meister Eckhart căruia Dumnezeu nu-i ascunde nimic”.

Învățătura lui a fost urmată în Germania, unde Eckhart a fost considerat fondatorul și principalul exponent al curentului de gândire ce se va numi „misticismul german” și din care vor face parte Suso, Tauler, Ruysbroek, Thomas de Kempis și mulți alții. Concepțiile mistice ale lui Eckhart s-au răspândit în Germania, în Elveția, în Țările de Jos. Dată uitării o bună bucată de vreme, redescoperită la începutul secolului al XIX-lea, doctrina eckhartiană și-a pus amprenta asupra gândirii moderne (Hegel, Schopenhauer) și continuă să exercite o atracție înconjurată de mister.

Radu Duma

TRATATE

ÎNVĂȚĂTURI SPIRITUALE (REDEN DER UNTERWEISUNG)

[**Notă introductivă.** Încă din primele rânduri ale tratatului aflăm că acesta a fost scris de „fratele Eckhart, din ordinul dominicanilor, pe vremea când era vicar de Turingia și prior de Erfurt”, deci între anii 1294 și 1298, după ce se întorsese de la Paris. Aflăm totodată și scopul pentru care a fost scris: lămurirea unor chestiuni de ordin practic și spiritual spre folosul tinerilor novici din mănăstire.

Tratatul, redactat în limba germană, este scris la vremea deplinei maturități a lui Eckhart, când liniile principale ale doctrinei sale fuseseră deja conturate. Cu toate acestea, tratatul se deosebește de toate celelalte scrieri ale sale prin aceea că Eckhart folosește aici pedagogia, care îi permite abordarea unei problematici extinse, fără a face însă obiectul unor expuneri exhaustive. Spațiul restrâns, varietatea aspectelor vizate și nivelul interlocutorilor săi nu îi permit ample dezvoltări doctrinare, accentul căzând îndeosebi pe elemente practice și de ritual.

De semnalat că încă de pe acum apar temele favorite pe care le va expune pe larg în toate celelalte tratate și predici. În primul rând este vorba despre relația omului cu Dumnezeu și termenii în care Eckhart înțelege să o formuleze:

„Când omul iese din el însuși prin supunere și se abandonează, Dumnezeu este constrâns să pătrundă în el, căci, dacă acest om nu vrea nimic pentru sine, Dumnezeu trebuie să vrea pentru acest om

în același fel ca și pentru sine însuși. Atunci când mă lepăd de voința mea pentru a mă încredința superiorului meu și când nu mai doresc nimic pentru mine însumi, Dumnezeu trebuie să vrea pentru mine, căci, dacă El mă nesocotește, se nesocotește pe Sine însuși”.

Calea directă prin care omul poate accede la totala abandonare de sine, la completa extincție a ego-ului, este rugăciunea fierbinte și neîn-cetată. Abandonarea de sine este condiția *sine qua non* a abandonării tuturor celorlalte lucruri: faimă, bogăție etc. Oamenii, spune Eckhart, n-ar trebui să gândească atât de mult la ceea ce fac, ci ar trebui să cu-gete la ceea ce sunt. Înțelegerea ființei și a naturii omenești este cheia înțelegerii raporturilor omului cu lumea și cu Dumnezeu.

Așa cum spuneam, în tratatul de față Eckhart nu își propune să abordeze chestiuni doctrinare sau mistice, ci mai degrabă de natură ascetică. Desăvârșirea spirituală este un lucru care cere timp și multă osteneală. Ea presupune parcurgerea unor etape care includ nevoințe, renunțări, penitențe, încercări de tot felul și, mai presus de orice, participarea la ritualul liturgic:

„Numai în Sfintele Taine și nicăieri în altă parte găsești într-ade-văr harul: puterile tale trupești se adună și se unesc cu nobila putere a prezenței trupești a Domnului nostru, în așa fel încât toate gându-rile tale împrăștiate se adună și se unesc în spiritul tău și, deși erau despărțite și îndreptate spre cele de jos, se regăsesc îndreptate și se înfățișează după cuviință în fața lui Dumnezeu. Și prin Dumnezeu care locuiește în ele, te înveți cu ceea ce este lăuntric și te dezveți de piedicile trupești pe care le pun lucrurile vremelnice, ca degrabă să te încredințezi lucrurilor divine”.

Țelul ultim al acestei ascensiuni este abandonarea voinței proprii și unirea cu Dumnezeu, sursa unei nesfârșite beatitudini:

„Adevărata fericire, spune Eckhart, nu o posedă decât acela a cărui voință este în întregime unită cu voința lui Dumnezeu.”]

Acestea sunt cuvintele pe care fratele Eckhart din ordinul dominicanilor, vicar de Turingia și stareț de Erfurt, le adresa copiilor care-i puneau multe întrebări în timp ce se aflau adunați pentru cină.

1

Despre adevărata supunere

Adevărata și perfecta supunere este o virtute care le întrece pe toate celelalte și nicio lucrare, oricât de mare ar fi ea, nu poate fi începută și nici împlinită fără această virtute; și, oricât de neînsemnată ar fi o lucrare, dacă va fi îndeplinită cu adevărată supunere – fie că rostești sau ascuți liturghia, fie că te rogi sau te cufunzi în contemplare sau în gânduri –, ea va fi cu atât mai desăvârșită. Pe de altă parte, de orice lucrare te-ai apuca, oricât de mărunț ar fi aceasta, adevărata supunere o face mai nobilă și mai bună. Supunerea împlinește întotdeauna mai bine orice. Adevărata supunere nu greșește și nici nu împiedică vreodată ceva, căci ea nu lasă deoparte nici cel mai mic bine pe care-l poate face. Supunerea nu trebuie să fie nicicând însoțită de tulburare, căci ea împlinește totul fără cusur.

Când omul iese din el însuși prin supunere și se abandonează, Dumnezeu este constrâns să pătrundă în el, căci, dacă acest om nu vrea nimic pentru sine, Dumnezeu trebuie să vrea pentru acest om în același fel ca și pentru Sine însuși. Atunci când mă lepăd de voința

mea pentru a mă încredința superiorului meu și când nu mai doresc nimic pentru mine însumi, Dumnezeu trebuie să vrea pentru mine, căci, dacă El mă nesocotește, se nesocotește pe sine însuși.

Și așa este cu toate lucrurile: atunci când eu nu vreau nimic pentru mine însumi, Dumnezeu vrea pentru mine. Fiți cu luare aminte! Dar ce vrea El pentru mine, dacă eu nu vreau nimic pentru mine însumi? Dacă eu mă abandonez, Dumnezeu trebuie să vrea pentru mine tot atât cât vrea și pentru Sine – nici mai mult, nici mai puțin – și în același mod în care vrea pentru Sine însuși. Și, dacă Dumnezeu n-ar lucra în numele Adevărului care este Dumnezeu, El n-ar mai fi drept și n-ar mai fi Dumnezeu, și nu și-ar mai putea manifesta natura și esența Sa.

În adevărata supunere nu există: „Eu vreau cutare și cutare lucru, asta sau cealaltă”, ci o totală renunțare la ceea ce îți aparține. Iată de ce rugăciunea cea mai bună pe care o poate face omul nu trebuie să fie: „Doamne, dă-mi această virtute sau acest fel de a fi” sau: „Doamne, dăruiește-mi-Te sau dă-mi viața veșnică”, ci: „Doamne, dă-mi numai ceea ce vrei și ceea ce faci Tu, ceea ce vrei Tu și felul în care vrei Tu”.

Această rugăciune depășește orice limită, întrucât numai cerul stăpânește pământul. Cel care se roagă cum se cuvine se roagă astfel încât iese cu totul din sine însuși pentru a merge la Dumnezeu într-o adevărată supunere. Și, după cum cel aflat într-o adevărată supunere nu trebuie să spună: „Eu vreau asta”, tot astfel nu trebuie niciodată să spună: „Eu nu vreau asta”, căci „Eu nu vreau asta” este adevărata otrăvă a oricărei supunerii.

Același lucru vrea să spună și Sfântul Augustin [în rostirea]: „Sluga credincioasă nu cere să i se spună sau să i se dea ceea ce i-ar plăcea lui să audă sau să vadă, căci prima și cea mai înaltă îndatorire este de a auzi ceea ce îi place mai mult lui Dumnezeu”.

2

Despre cea mai înfocată rugăciune și despre lucrarea cea mai nobilă

Rugăciunea cea mai fierbinte este cu adevărat cea mai potrivită și mai puternică pentru a dobândi orice lucru, iar cea mai nobilă dintre toate lucrările este cea zămislită de un spirit care se abandonează. Cu cât spiritul se abandonează mai mult, cu atât rugăciunea și lucrarea sunt mai puternice, nobile, folositoare, vrednice de laudă și desăvârșite. Spiritul care se abandonează poate totul.

Dar ce este un spirit care se abandonează? Un spirit care se abandonează este acela care nu se tulbură de nimic, care nu este legat de nimic, care nu și-a legat binele său suprem de nimic altceva, care nu ia câtuși de puțin în seamă ceea ce este al său, care este complet cufundat în voința divină și ieșit din sine însuși. Nimeni nu poate îndeplini vreodată o lucrare, oricât de umilă ar fi aceasta, dacă nu primește de acolo putere și tărie.

Omul trebuie să se roage atât de înfocat, încât să dorească nespus ca toate membrele, toate puterile sale, ochii, urechile, gura, inima și toate simțurile sale să-și dea osteneala în rugăciune și nu trebuie să înceteze rugăciunea mai înainte de a simți cum se unește cu Cel care este prezent și la care se roagă: Dumnezeu.

3

Despre cei care nu se abandonează, plini de voință proprie

amenii spun: „Ah, ce n-aș da să fiu plăcut lui Dumnezeu, să am tot atâta cucernicie și să fiu împăcat cu Dumnezeu așa cum sunt alți oameni, și aș dori să fie și El tot astfel în mine sau să fiu sărac ca și ei”. Sau chiar: „Nu voi fi mulțumit să mă știu colo sau dincolo și făcând asta sau cealaltă, ci va trebui să viețuiesc printre străini, într-un loc singuratic sau într-un schit”.

La drept vorbind, toate acestea te înfățișează pe tine însuți, și nimic altceva. Sunt propria ta voință, chiar dacă nu știi acest lucru sau nu crezi; nicio nemulțumire nu se ivește în tine care să nu vină din propria ta voință, fie că îți dai seama de asta sau nu. Atunci când gândești că ar trebui să fugi de ceea ce este aici și să cauți ceea ce este în altă parte, nu sunt vinovate bunurile, oamenii, felul de a trăi, poporul sau lucrurile, ci tu însuți ești vinovat că te împiedici în ele și nu te porți așa cum se cuvine.

Iată de ce trebuie să începi cu tine însuți și să te abandonezi. De fapt, dacă nu fugi mai întâi din tine însuți, oriunde vei alerga vei întâlni aceleași piedici și aceeași neliniște. Cei care caută pacea în lucruri din afară sau locuri, în oameni sau fapte, în țări îndepărtate, în sărăcie sau umilință, oricât de mari ar fi aceste lucruri, toate acestea nu înseamnă totuși nimic și nu le aduce pacea. Cei care caută în

acest fel caută cât se poate de nepotrivit: cu cât se îndepărtează, cu atât mai puțin vor găsi ceea ce caută. Ei pot fi asemuiți cu cel care a răătăcit drumul: cu cât se îndepărtează mai mult, cu atât se pierde.

Atunci ce trebuie să facă un om? Trebuie mai întâi să se abandoneze pe sine însuși și, în acest fel, va abandona toate lucrurile. Dacă un om renunță la o împărăție sau chiar la lumea întreagă, dar se păstrează pe sine însuși, el n-a părăsit nimic. Dar, dacă un om se abandonează pe sine însuși, chiar dacă își păstrează bogăția, cinstea sau oricare alt bun, el va abandona toate lucrurile.

Despre cuvintele sfântului Petru: „Vezi, Doamne, că am abandonat totul”^{*} – cu toate că el își abandonase doar mreaja și barca sa – un sfânt spune: „Cel care abandonează de bunăvoie [chiar și] lucrurile neînsemnate nu le abandonează doar pe acelea, ci tot ceea ce oamenii pot să dobândească, ba chiar tot ceea ce ei ar putea dori”. Întrucât acela care și-a abandonat voința [proprie] și pe sine însuși a abandonat, într-adevăr, toate lucrurile, ca și cum le-ar fi posedat și le-ar fi avut în deplină stăpânire. Căci de ceea ce nu vrei să ai te-ai lepădat întru totul și l-ai părăsit pentru Dumnezeu. Iată de ce Domnul nostru spune: „Fericiți cei săraci cu duhul”, adică în voința lor. Și nimeni nu trebuie să se îndoiască; dacă un alt chip de a lucra ar fi fost mai folositor, Domnul nostru nu ar fi spus, așa cum a spus: „Cel ce vrea să-Mi urmeze, să se lepede mai întâi de sine însuși”^{**}. Totul ține de asta. Veghează asupra ta și, acolo unde te afli, abandonează-te, căci asta este mai presus de orice.

^{*} Cf. Matei 19.27. (N. red.)

^{**} Cf. Matei 16.24. (N. red.)